

Vilets keel, vilets meel. ÕSiga või ÕSita

Margit Langemets (Eesti Keele Instituut, Eesti)

Eesti keele ja sõnaraamatute ajaloos on olnud mitmeid etappe. Esimene "Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamat" (ÕS 1918, 20 000 sõna) keskendus Dudeni "Ortographisches Wörterbuch'i" (1880, 9. tr. 1915) eeskujul õigekirjale, et aidata ühtlustada ja kinnistada keelenormi. Järgmine "Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2025" on kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026.

Eesti keelekorraldus on olnud tugevasti mõjutatud Euroopas 19. sajandil valitsenud standardkeele ideoloogiast, mille juured ulatuvad 1635. a loodud Prantsuse Akadeemiani. Pooleteist sajandi vältel on keelekorralduse põhimõtted lainetanud koos oma ajaga: on rõhutatud süsteemi ja sihipärasust (1920. aastad), eelistatud rangeid norme (1950-1970-ndad), siis pigem suunamist ja soovitamist (alates 2000-ndatest). Tegelikku kasutust ja keele *uurimist* on ÕSide puhul eri aegadel esile tõstetud eri mahu (1930-ndatel vähem, 2020-ndatel rohkem).

Ettekandes käsitlen järgmise ÕSi koostamisega seotud küsimusi.